

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 12/09-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 16. septembra 2009 predbežne prerokoval návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpených advokátom JUDr. J. V., B., na začatie konania o súlade § 4 ods. 1 až 4, § 7 ods. 1, § 8 ods. 1 druhej vety za bodkočiarkou a § 10 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) s čl.13 ods. 4 prvej vety a čl. 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa článku 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky **p r i j í m a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 26. septembra 2008 doručený návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. J. V., B., na začatie konania o súlade § 4 ods. 1 až 4, § 7 ods. 1, § 8 ods. 1 druhej vety za bodkočiarkou a § 10 ods. 4 zákona

Národnej rady Slovenskej republiky č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) s čl. 13 ods. 4 prvej vety a čl. 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a s čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), podľa článku 125 ods. 1 písm. a) ústavy.

V návrhu skupiny poslancov po citácii príslušných ustanovení tlačového zákona sa okrem iného uvádza:

«Zastávame názor, že ustanovenia tlačového zákona:

a) upravujúce povinnosť mlčanlivosti vydavateľov periodickej tlače, tlačových agentúr a ich zamestnancov ohľadne zdroja a obsahu informácií získaných na zverejnenie v periodickej tlači alebo v agentúrnom spravodajstve, ak o to fyzická osoba – zdroj týchto informácií požiada (§ 4 ods. 1 až 4),

b) upravujúce podmienky vzniku povinnosti uverejniť opravu (§ 7 ods. 1),

c) upravujúce vzťah medzi právom na odpoveď a právom na opravu (§ 8 ods. 1 druhá veta za bodkočiarkou) a

d) upravujúce povinnosť vydavateľa periodickej tlače alebo tlačovej agentúry uhradiť fyzickej osobe márne žiadajúcej uverejnenie opravy, odpovede alebo dodatočného oznámenia, primeranú peňažnú náhradu vo vopred určenej výške (od 50.000,- Sk do 150.000,- Sk) (§ 10 ods. 4)

nie sú v súlade s článkom 26 ods. 4 Ústavy SR, s článkom 10 ods. 2 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení jeho jednotlivých protokolov (ďalej len „Dohovor“) a s článkom 13 ods. 4 prvá veta Ústavy SR. ...

*Uvedené právne inštitúty, v ich súčasnej podobe, predstavujú zásahy do slobody prejavu a práva na informácie vydavateľov periodickej tlače a tlačových agentúr, keďže tieto základné práva a slobody svedčia nielen fyzickým osobám, ale aj osobám právnickým. ... S prihliadnutím na **existenciu početných čiastkových práv pokrývajúcich mnohé**, ak nie všetky, **fázy a podoby vzťahu medzi predmetom komunikácie** (informácia, cit, myšlienka, názor,...) **a subjektom komunikácie** (iniciátor komunikácie, adresát komunikácie, príjemca komunikácie,...), ako súčasť slobody prejavu a práva na informácie, je, podľa nášho názoru, namieste považovať vyššie uvedené právne inštitúty za zásah do slobody prejavu a do práva na informácie vydavateľov periodickej tlače, tlačových agentúr a ich*

zamestnancov. **Ak by totiž vydavateľovi periodickej tlače, tlačovej agentúre a, pri povinnosti mlčanlivosti podľa § 4 tlačového zákona, aj ich zamestnancom, vznikne tlačovým zákonom stanovená povinnosť** (uverejniť opravu; zaplatiť neuspokojenému žiadateľovi o uverejnenie opravy, odpovede alebo dodatočného oznámenia, primeranú peňažnú náhradu; zachovať mlčanlivosť ohľadne zdroja a obsahu informácií získaných na zverejnenie v periodickej tlači alebo v agentúrnom spravodajstve), je zrejmé, že **by k vzniku tejto povinnosti došlo v dôsledku výkonu jednotlivých čiastkových oprávnení spadajúcich pod slobodu prejavu či právo na informácie** (uverejnenie článku; neuverejnenie opravy, odpovede alebo dodatočného oznámenia; prijatie informácie od fyzickej osoby – zdroja a jej rozšírenie) **z ich strany.**

Tak článok 26 ods. 4 Ústavy SR, ako aj článok 10 ods. 2 Dohovoru, formulujú podmienky, za splnenia ktorých možno pristúpiť k obmedzeniu slobody prejavu a práva na informácie. ...

Sme presvedčení o tom, že **stanovením povinnosti** vydavateľov periodickej tlače, tlačových agentúr a ich zamestnancov **zachovávať mlčanlivosť ohľadne zdroja a obsahu informácií získaných na zverejnenie v periodickej tlači alebo v agentúrnom spravodajstve, ak o to fyzická osoba – zdroj informácií požiada, zákonodarca nedodržel obmedzenie, ktoré musí podľa článku 13 ods. 1 (správne má byť ods. 4, pozn.) Ústavy dodržať pri určovaní obmedzení základných práv a slobôd, a to tým, že sformulovaním vyššie uvedenej povinnosti mlčanlivosti zasiahol do samotnej podstaty a zmyslu práva novinára zachovať mlčanlivosť o zdroji získaných informácií, ako neoddeliteľnej súčasti práva na informácie.**

... Hoci ochrana zdrojov informácií novinárov je dôvodom verejného záujmu, **iba ťažko si možno predstaviť, že tento dôvod verejného záujmu by mohol byť postavený do protikladu, do rozporu so slobodou prejavu a právom na informácie, a že by mohol odôvodňovať obmedzenie slobody prejavu a práva na informácie vydavateľov periodickej tlače, tlačových agentúr a ich zamestnancov. Práve naopak, ochrana novinárskych zdrojov informácií je neoddeliteľnou súčasťou slobody prejavu a práva na informácie; podľa Európskeho súdu pre ľudské práva:**

„... právo novinárov zachovať mlčanlivosť ohľadne ich zdrojov nemôže byť pokladaná iba za privilégium, ktoré by bolo priznávané alebo odoberané v závislosti od zákonnosti alebo nezákonnosti zdrojov, ale ako skutočný znak práva na informácie...“

*Azda by bolo presnejšie povedať, že **právo zachovať mlčanlivosť o pôvode informácií je pojmovým znakom, neoddeliteľnou súčasťou, toho čiastkového práva/tých čiastkových práv (tvoriacich súčasť práva na informácie), pri výkone ktorého/ktorých, alebo v dôsledku výkonu ktorého/ktorých, by sa novinár mohol ocitnúť v situácii, keď je nutné toto právo uplatniť. Je zrejmé, že týmito čiastkovými právami sú právo prijímať informácie (novinár prijal od zdroja informáciu) a prípadne právo prijímať informácie a naň nadväzujúce právo rozširovať informácie (novinár prijal od zdroja informáciu a rozšíril ju). V každom prípade, je to novinár, kto sa môže ocitnúť v situácii, v ktorej bude chcieť uplatniť právo zamlčať zdroj získanej, alebo získanej a rozšírenej, informácie (pokusy, subjektov súkromného či verejného práva, zdroj získanej, alebo získanej a rozšírenej, informácie odhaliť). Z uvedeného logicky vyplýva, že nositeľom práva zamlčať zdroj informácií, ako neoddeliteľnej súčasti práva na informácie garantovaného článkom 26 Ústavy a článkom 10 Dohovoru, je novinár.***

*Z citovaných záverov Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z logiky vzťahov a záujmov, ktoré môžu vzniknúť v dôsledku získania informácie od zdroja, alebo získania informácie od zdroja a jej následného rozšírenia, novinárom a v kontexte ktorých môže dôjsť k uplatneniu práva zamlčať zdroj informácií, tiež jednoznačne vyplýva, že to čoho je novinár nositeľom, je **právo zachovať mlčanlivosť o zdroji získaných, alebo získaných a rozšírených, informácií, ktoré právo v sebe implikuje možnosť, tak o totožnosti svojho zdroja zachovať mlčanie, ako aj totožnosť svojho zdroja zverejniť.***

Vyvstáva otázka, či novinár, resp. jeho zamestnávateľ (vydavateľ periodickej tlače, tlačová agentúra), môže byť nositeľom nielen práva zamlčať zdroj svojich informácií (voči subjektom súkromného alebo i verejného práva, ktoré by mali záujem zdroj získaných, ale získaných a rozšírených, informácií odhaliť), ale aj povinnosti zamlčať zdroj a obsah informácií získaných od zdroja. Podstatou ustanovenia § 4 tlačového zákona je totiž stanovenie nie práva novinára, ale povinnosti novinára a jeho zamestnávateľov (vydavateľov periodickej tlače a tlačových agentúr) zachovať mlčanlivosť o zdroji a obsahu získaných informácií, ak o to fyzická osoba – zdroj informácií požiada. ...

*Tejto subjektívnej povinnosti vydavateľa periodickej tlače, tlačovej agentúry, resp. ich zamestnancov, zodpovedá subjektívne právo tej fyzickej osoby, ktoré informácie poskytla, pričom toto právo by mohlo byť charakterizované ako **právo na to, aby, ak o to táto fyzická osoba – zdroj informácií požiada, vydavateľ periodickej tlače, tlačová***

agentúra, resp. ich zamestnanci, konali, zdržali sa konania, alebo strpeli konanie iných subjektov, tak aby, nebola odhalená totožnosť fyzickej osoby – zdroja informácií. Týmto subjektívnym právom môžu fyzická osoba – zdroj informácií (§ 4 ods. 1 pred bodkočiarkou tlačového zákona) a, po smrti fyzickej osoby – zdroja informácií, jej blízke pozostalé osoby (§ 4 ods. 2 za bodkočiarkou tlačového zákona) aj disponovať.

Je teda zrejmé, že zatiaľ čo právo novinára zachovať mlčanlivosť o zdroji získaných informácií, tak ako ho interpretuje Európsky súd pre ľudské práva, garantuje novinárovi možnosť identitu zdroja získaných informácií ponechať v utajení alebo ju zverejniť, tlačový zákon vo svojom § 4 prikazuje novinárovi a jeho zamestnávateľom (vydavateľom periodickej tlače a tlačovým agentúram) identitu zdroja získaných informácií, ak o to fyzická osoba -zdroj informácií požiada, ponechať v utajení a tým právo novinára a jeho zamestnávateľov identitu zdroja získaných informácií uverejniť, popiera.

Riešenie vzťahu medzi týmito dvoma právnymi normami je podľa nášho názoru dané ustanovením článku 13 ods. 4 prvá veta Ústavy ...

V prvom rade, právo novinára zachovať v tajnosti totožnosť svojho zdroja, alebo ju uverejniť, vyplývajúce z článku 10 ods. 1 Dohovoru spôsobuje, že povolenie vyplývajúce z tohto ustanovenia Dohovoru implikuje zákaz konania, ktoré by znemožňovalo realizáciu tohto povolenia, teda v tomto prípade zákaz konania, ktorým by sa znemožnilo realizáciu ktorejkoľvek z povolených alternatív (zachovať v tajnosti totožnosť zdroja alebo ju zverejniť). Keďže § 4 tlačového zákona, ak o to požiada fyzická osoba – zdroj informácií, vylučuje jednu z dvoch alternatív, ktoré novinárovi garantuje článok 10 ods. 1 Dohovoru, tak ako ho interpretuje Európsky súd pre ľudské práva, máme za to, že týmto zasahuje do samotnej podstaty a zmyslu práva novinára zachovať v tajnosti totožnosť svojho zdroja. Niet pochyb o tom, že ak podstata práva novinára zachovať v tajnosti totožnosť svojho zdroja spočíva práve v práve voľby medzi alternatívou ponechania totožnosti svojho zdroja v utajení a alternatívou jej zverejnenia, právna norma popierajúca – pre prípad žiadosti fyzickej osoby – zdroja informácií – existenciu jednej z týchto alternatív, zasahuje do samej podstaty práva novinára zachovať v utajení totožnosť svojho zdroja.

Iba ťažko by sme mohli tvrdiť, že je zachovaním zmyslu práva novinára zachovať mlčanlivosť o zdroji informácií, ktorého cieľom je chrániť novinára, v prvom rade, pred subjektami súkromného alebo i verejného práva, ktoré by mali záujem totožnosť zdroja informácií odhaliť, a, v určitých prípadoch, aj proti samotnému zdroju (napr. v prípade

úmyselného poskytnutia nepravdivých, neúplných či skresľujúcich informácií novinárovi), **premena tohto práva novinára na právo fyzickej osoby – zdroja informácií, ktorého cieľom je chrániť fyzickú osobu – zdroj informácií nielen pred subjektami súkromného alebo i verejného práva, ktoré by mali záujem odhaliť jej totožnosť, ale aj pred novinárom samotným. ...**

*S prihliadnutím na vyššie uvedené zastávame názor, že **obmedzenie** slobody prejavu a práva na informácie v podobe stanovenia povinnosti vydavateľov periodickej tlače, tlačových agentúr a ich zamestnancov zachovávať mlčanlivosť ohľadne zdroja a obsahu informácií získaných na zverejnenie v periodickej tlači alebo v agentúrnom spravodajstve, ak o to fyzická osoba – zdroj informácií požiada, zasiahlo do samotnej podstaty a zmyslu práva novinára zachovať mlčanlivosť o zdroji získaných informácií v rozpore s požiadavkou článku 13 ods. 4 prvá veta Ústavy SR a z tohto dôvodu je neprípustné. ...*

Zastávame názor, že zákonodarca nesplnil pri formulovaní podmienok vzniku povinnosti vydavateľov periodickej tlače a tlačových agentúr uverejniť opravu podľa § 7 ods. 1 tlačového zákona, druhú podmienku prípustnosti zásahu do slobody prejavu a práva na informácie.

*... **jedinou podmienkou vzniku povinnosti** vydavateľa periodickej tlače a tlačovej agentúry **uverejniť opravu** – popri identifikovateľnosti osoby, ktorej sa zverejnené skutkové tvrdenie týkajú a popri uplatnení si nároku na uverejnenie opravy – **je nepravdivosť zverejnených skutkových tvrdení**. O tom, že zámerom zákonodarcu bolo skutočne podmieniť vznik práva na uverejnenie opravy (odhliadnuc od podmienky identifikovateľnosti dotknutej osoby a podmienky uplatnenia si práva na uverejnenie opravy) iba nepravdivosťou uverejneného skutkového tvrdenia a **nie**, ako je tomu pri práve na odpoveď, **aj zásahom do cti, dôstojnosti, alebo súkromia fyzickej osoby, alebo názvu alebo dobrej povesti právnickej osoby** (§ 8 ods. 1 prvá veta tlačového zákona), svedčí aj dôvodová správa k návrhu tlačového zákona (strana 9 prvý odsek prvá veta).*

*V zvláštnom kontraste s týmto súladom medzi cieľom deklarovaným v dôvodovej správe a znením zákona, však vystupuje ihneď nasledujúca pasáž dôvodovej správy k návrhu tlačového zákona, kde si **predkladateľ návrhu zákona kladie za cieľ**, prostredníctvom práva na uverejnenie opravy, zabezpečiť tak právo na pravdivé informácie, ako **aj ochranu (zrejme práv) fyzickej alebo právnickej osoby** (strana 9 prvý odsek tretia veta). Ambícia zabezpečiť prostredníctvom práva na uverejnenie opravy ochranu*

subjektívnych práv fyzických a právnických osôb (najmä práva na ochranu osobnosti fyzických osôb a práva na ochranu názvu a dobrej povesti právnickej osoby) je potvrdená, hoci vo všeobecnejšej rovine, aj na viacerých miestach všeobecnej časti dôvodovej správy k návrhu tlačového zákona (strana 1 štvrtý odsek štvrtá a piata veta, strana 3 tretí odsek štvrtá veta).

*S prihliadnutím na uvedené teda vyvstáva **otázka, aký je skutočný dôvod verejného záujmu, ktorý viedol zákonodarcu k zásahu do slobody prejavu a práva na informácie v podobe povinnosti uverejniť opravu** a či tento dôvod spadá (správne má byť **spĺňa**, pozn.) medzi článkom 26 ods. 4, resp. článkom 10 ods. 2 Dohovoru, prijateľné dôvody zásahu.*

*Nazdávame sa, že skutočným dôvodom zavedenia povinnosti uverejniť opravu v jej súčasnej podobe, **nemohla byť snaha o zabezpečenie ochrany práva na ochranu osobnosti fyzických osôb a/alebo práva na ochranu mena a dobrej povesti právnických osôb**, pretože medzi podmienkami vzniku povinnosti uverejniť opravu **zásah do niektorého z týchto práv nefiguruje**. V praxi to teda znamená, že uverejnenie opravy sa môže žiadať aj vo vzťahu k skutkovým tvrdeniam, ktoré síce sú objektívne nepravdivé, ale ktoré v sebe nenesú žiadny potenciál zásahu do práva na ochranu osobnosti fyzických osôb a/alebo práva na ochranu mena a dobrej povesti právnických osôb. Ak by teda došlo k uplatneniu práva na uverejnenie opravy za podmienok uvedených v prvej vete § 7 ods. 1 tlačového zákona, došlo by k uverejneniu opravy za situácie, keď by právu, na ochranu ktorého bolo toto právo zavedené (ochrana osobnosti fyzických osôb a/alebo a ochrana mena a dobrej povesti právnických osôb), nehrozila žiadna ujma. Je teda zrejmé, že ochrana **práva na ochranu osobnosti/mena/dobrej povesti fyzických osôb/právnických osôb**, ktoré **inštitút práva na uverejnenie opravy** - vychádzajúc zo súčasnej podoby jeho právnej úpravy – **nemá ambíciu chrániť**, nemôže byť považovaný za dôvod zavedenia tohto inštitútu. ...*

*S prihliadnutím na vyššie uvedené bude preto namieste záver, že **skutočným dôvodom zavedenia práva na uverejnenie opravy je zabezpečenie toho, čo dôvodová správa k návrhu tlačového zákona nazýva „právo na pravdivé informácie“** (strana 9 prvý odsek tretia veta) **bez ďalšieho**.*

Je zrejmé, že spomedzi dôvodov verejného záujmu uvedených v článku 26 ods. 4 Ústavy a v článku 10 ods. 2 Dohovoru, odôvodňujúcich zásah do slobody prejavu a práva na informácie, by toto „právo na pravdivé informácie“ mohlo spadať iba pod dôvod

„ochrany práv a slobôd iných“ (Článok 26 ods. 4 Ústavy), resp. „ochrany práv iných“ (článok 10 ods. 2 Dohovoru). V súlade s požiadavkou výslovne uvedenou v článku 26 ods. 4 Ústavy i v článku 10 ods. 2 Dohovoru **možno odôvodniť zásah do slobody slova a do práva na informácie iba ochranou „práv iných“**, teda ochrana subjektívnych práv upravených právnym poriadkom. **Nie sme si však vedomí tohto, že by právny poriadok Slovenskej republiky upravoval subjektívne „právo na pravdivé informácie“**. S prihliadnutím na uvedené zastávame názor, že „právo na pravdivé informácie“ bez ďalšieho nepredstavuje dôvod, pre ktorý by Článok 26 ods. 4 Ústavy a článok 10 ods. 2 Dohovoru umožňovali uskutočniť zásah do slobody prejavu a práva na informácie. ...

Takisto zastávame názor, že úpravou vzájomného vzťahu medzi právom na odpoveď a právom na opravu v § 8 ods. 1 druhá veta za bodkočiarkou tlačového zákona, zákonodarný zbor nesplnil tretiu podmienku prípustnosti zásahu do slobody prejavu a práva na informácie, a to podmienku, podľa ktorej musí byť zásah opatrením nevyhnutným v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie stanoveného, legitímneho cieľa verejného záujmu.

Podľa ustanovenia § 8 ods. 1 druhá veta tlačového zákona:

„Vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra sú povinní odpoveď uverejniť bezodplatne; právo na opravu týmto nie je dotknuté.“

Z citovaného ustanovenia výslovne vyplýva, že ak si osoba dotknutá určitým skutkovým tvrdením uverejneným v periodickej tlači alebo v agentúrnom spravodajstve, úspešne uplatnení právo na uverejnenie odpovede, táto skutočnosť nie je prekážkou tomu, aby si uplatnila, z dôvodu toho istého skutkového tvrdenia, aj právo na uverejnenie opravy. Inými, slovami, **jedno skutkové tvrdenie, uverejnené v periodickej tlači alebo v agentúrnom spravodajstve, môže dať vznik, tak právu na uverejnenie odpovede, ako aj právu na uverejnenie opravy.**

Na tomto závere by nebolo nič prekvapujúce, ak by právo na odpoveď a právo na opravu sledovali odlišné ciele. Z právnej úpravy oboch inštitútov i z dôvodovej správy k návrhu tlačového zákona však vyplýva, že **právo na odpoveď a právo na opravu môžu v určitej situácii smerovať k dosiahnutiu totožného cieľa.**

Zatiaľ čo **cieľom sledovaným pri práve na opravu je dosiahnutie opravy nepravdivého skutkového tvrdenia**, bez ohľadu na to, či ním došlo k zásahu do práva na ochranu osobnosti/názvu/dobrej povesti dotknutej osoby, **cieľom sledovaným pri práve na odpoveď je dosiahnutie nápravy ujmy na práve na ochranu osobnosti/názvu/dobrej**

*povesti dotknutej osoby, spôsobenej určitým skutkovým tvrdením. Pritom ale z ustanovenia § 8 ods. 3 tretia veta tlačového zákona ...vyplýva, že ak sa môže v rámci odpovede sporné skutkové tvrdenie nie len doplniť, spresniť alebo vysvetliť, ale aj poprieť, znamená to, že sporné **skutkové tvrdenie, na ktoré možno reagovať uplatnením si práva na uverejnenie odpovede, môže byť aj objektívne nepravdivé.** Tento záver potvrdzuje aj dôvodová správa k návrhu tlačového zákona ...*

*Z uvedeného teda vyplýva, že v prípade, ak by v periodickej tlači alebo agentúrnom spravodajstve bolo uverejnené nepravdivé skutkové tvrdenie (čím by dotknutej osobe vzniklo právo na uverejnenie opravy), ktorým by, navyiac, došlo k zásahu do práva na ochranu osobnosti/názvu/dobrej povesti dotknutej osoby (čím by dotknutej osobe vzniklo právo na uverejnenie odpovede), a táto by si uplatnila svoje právo na uverejnenie odpovede, v ktorej by poprela nepravdivé skutkové tvrdenie. Pritom je zrejmé, že **odpoveď by sa – vo svojej časti vyhradenej popretiu nepravdivého skutkového tvrdenia – neobmedzila iba na konštatovanie popretia nepravdivého skutkového tvrdenia, ale jeho logickou súčasťou by bolo aj uvedenie pravdivého skutkového tvrdenia.** Uplatnenie si práva na uverejnenie odpovede by však, v zmysle sporného § 8 ods. 1 druhá veta za bodkočiarkou tlačového zákona, nebránilo tomu, aby si dotknutá osoba uplatnila aj právo na uverejnenie opravy toho istého nepravdivého skutkového tvrdenia. A táto oprava by o. i. obsahovala aj konštatovanie nepravdivosti uverejneného skutkového tvrdenia a uvedene (správne má byť **uvedenie**, pozn.) skutkového tvrdenia pravdivého (§ 7 ods. 3 druhá veta tlačového zákona). ...*

***Vytvorenie možnosti uskutočnenia dvoch zásahov** (uplatnenie si práva na uverejnenie odpovede a práva na uverejnenie opravy) do slobody prejavu a práva na informácie vydavateľov periodickej tlače a tlačových agentúr **v dôsledku totožnej právnej skutočnosti** (uverejnenie nepravdivého skutkového tvrdenia zasahujúceho do práva na ochranu osobnosti/názvu/dobrej povesti dotknutej osoby) **za účelom dosiahnutia totožného cieľa** (popretie/konštatovanie nepravdivosti nepravdivého skutkového tvrdenia a uvedenie skutkového tvrdenia pravdivého) **považujeme za nenaplnenie požiadavky nevyhnutnosti zásahu** (do slobody prejavu a práva na informácie) na dosiahnutie stanoveného, legitímneho cieľa verejného záujmu (ochrana práva na ochranu osobnosti/názvu/dobrej povesti dotknutej osoby). Je totiž zrejmé, že tento cieľ verejného záujmu je možné, v prípade, že nastane vyššie uvedená právna skutočnosť (uverejnenie nepravdivého*

skutkového tvrdenia zasahujúceho do práva na ochranu osobnosti/názvu/dobrej povesti dotknutej osoby), dosiahnuť aj výlučným použitím práva na uverejnenie odpovede. ...

Stanovením povinnosti vydavateľa periodickej tlače alebo tlačovej agentúry uhradiť fyzickej osobe márne žiadajúcej uverejnenie opravy, odpovede alebo dodatočného oznámenia, primeranú peňažnú náhradu v pevne stanovenom intervale (od 50.000,- Sk do 150.000,- Sk) (§ 10 ods. 4 tlačového zákona) zákonodarca, podľa nášho názoru, nespĺnil tretiu spomedzi podmienok prípustnosti zásahu do slobody prejavu a práva na informácie, a to podmienku nevyhnutnosti zásahu v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie stanoveného, legitímneho cieľa verejného záujmu. ...

Ohľadne dôvodu verejného záujmu, na ochranu ktorého bola táto povinnosť vydavateľom periodickej tlače a tlačovým agentúram stanovená, dôvodová správa v príslušnej pasáži osobitnej časti odpoveď neposkytuje. Preto sa vzhľadom na terminologické označenie plnenia, ktoré má byť podľa § 10 ods. 4 prvá veta poskytnuté (primeraná peňažná náhrada), na skutočnosť, že táto primeraná peňažná náhrada má byť priznaná osobe márne žiadajúcej o uverejnenie opravy, odpovede alebo dodatočného oznámenia, ako aj na už vyššie spomínané pasáže všeobecnej časti dôvodovej správy (strana 1 štvrtý odsek štvrtá a piata veta, strana 3 tretí odsek štvrtá veta), možno domnievať, že týmto dôvodom verejného záujmu je **ochrana práv iných, konkrétne práv fyzických alebo právnických osôb márne žiadajúcich uverejnenie opravy, odpovede alebo dodatočného oznámenia (ďalej len „márne žiadajúce osoby“) na ochranu ich osobnosti, názvu či dobrej povesti.**

Špecifikum zavedenia práva márne žiadajúcich osôb na primeranú peňažnú náhradu podľa § 10 ods. 4 tlačového zákona spočíva v tom, že predmetná primeraná peňažná náhrada sa poskytuje nie z dôvodu porušenia práva márne žiadajúcich osôb na ochranu ich osobnosti/názvu/dobrej povesti (pretože táto ochrana sa poskytuje na základe § 13 ods. 2 a 3 a 19b Občianskeho zákonníka), ale z dôvodu samotnej skutočnosti neuverejnenia požadovanej opravy, odpovede alebo dodatočného oznámenia. Zároveň, vzhľadom na použitie pojmu „náhrada“, možno predpokladať, že úmyslom zákonodarca pri priznaní primeranej peňažnej „náhrady“ podľa § 10 ods. 4 tlačového zákona, bolo poskytnúť „náhradu“ za niečo, čo posúdil ako ujmu. Vzhľadom na oba uvedené, čiastkové závery sa teda možno domnievať, že **cieľom** priznania primeranej peňažnej náhrady podľa § 10 ods.

4 tlačového zákona bolo **nahradiť márne žiadajúcim osobám ujmu, ktorú by pre nich predstavovalo neuverejnenie žiadanej opravy, odpovede alebo dodatočného oznámenia.**

Chýba však dôležitá indícia, ktorá by inak mohla smerovať k potvrdeniu tejto domnienky, a tou je vymedzenie takých kritérií pre stanovenie výšky primeranej peňažnej náhrady (v rámci jej pevne stanoveného intervalu), z ktorých by bolo zrejmé, že cieľom ich aplikácie je preukázanie rozsahu určitej ujmy. Príkladom v tomto smere môže byť súbor kritérií, na základe ktorých sa stanovuje výška náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 3 Občianskeho (závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo) a súbor podrobnejších podkritérií, ktoré zo zákonných kritérií sformulovala judikatúra (intenzita ujmy, jej rozsah, ohlas na ňu, dĺžka jej trvania,...). Ustanovenie § 10 ods. 4 tlačového zákona, ani iné jeho ustanovenia, nestanovujú **žiadne kritériá, pomocou ktorých by sa mala a mohla určiť konkrétna výška primeranej peňažnej náhrady (v rámci pevne stanoveného intervalu) priznanej márne žiadajúcim osobám** a z dôvodu úplnej absencie týchto kritérií smerujúcich k určeniu rozsahu ujmy, ktorú má náhrada nahradiť, nemožno s istotou tvrdiť, že dôvodom verejného záujmu ospravedlňujúcim povinnosť vydavateľov periodickej tlače a tlačových agentúr uhradiť primeranú peňažnú náhradu je spôsobenie ujmy márne žiadajúcich osôb. ...

Zastávame názor, že zásah do slobody prejavu a práva na informácie v podobe povinnosti vydavateľov periodickej tlače a tlačových agentúr uhradiť márne žiadajúcim osobám „primeranú peňažnú náhradu“ nespĺňa podmienku nevyhnutnosti tohto zásahu, keďže z príslušnej právnej úpravy, z dôvodovej správy, ani z iných okolností (ako napr. závery z komparatívneho práva) **nemožno bezpečne identifikovať:**

a) dôvod verejného záujmu, v mene ktorého bol tento zásah umožnený,

b) kritérium/kritériá, na základe ktorého/ktorých by sa mala a mohla stanoviť konkrétna výška primeranej peňažnej náhrady (v rámci pevne stanoveného intervalu) priznanej márne žiadajúcim osobám.

Keďže panuje neistota ohľadne týchto dvoch kľúčových prvkov právneho režimu povinnosti vydavateľov periodickej tlače a tlačových agentúr uhradiť márne žiadajúcej osobe primeranú peňažnú náhradu, možno konštatovať, že nielenže **nevyhnutnosť tohto zásahu** do slobody prejavu a do práva na informácie **nie je preukázaná**, ale aj, že nevyhnutnosť tohto zásahu do slobody prejavu a do práva na informácie **vôbec nie je preukázaná presvedčivým spôsobom.**»

Navrhovatelia žiadajú na základe argumentácie bližšie rozvedenej v odôvodnení návrhu, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Ustanovenie § 4 ods. 1 až 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) nie je v súlade s článkom 13 ods. 4 prvá veta ústavy Slovenskej republiky v spojení s článkom 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a s článkom 10 ods. 2 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Ustanovenie § 7 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) nie je v súlade s článkom 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a s článkom 10 ods. 2 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Ustanovenie § 8 ods. 1 druhá veta za bodkočiarkou zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) nie je v súlade s článkom 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a s článkom 10 ods. 2 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

4. Ustanovenie § 10 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) nie je v súlade s článkom 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a s článkom 10 ods. 2 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

II.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy rozhoduje ústavný súd o súlade zákonov s ústavou. ...

Podľa § 37 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až e) dospejú k názoru, že právny predpis nižšej právnej sily

nie je v súlade s právnym predpisom vyššej sily môžu podať ústavnému súdu návrh na začatie konania.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh vrátane sťažnosti predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde predbežne prerokoval návrh navrhovateľov na neverejnom zasadnutí pléna a dospel k názoru, že návrh spĺňa náležitosti ustanovené v § 20 a § 37 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ako aj procesné podmienky, za ktorých ústavný súd môže vec prerokovať a rozhodnúť o nej. Na základe týchto skutočností plénum ústavného súdu rozhodlo o prijatí návrhu na ďalšie konanie tak, ako je to uvedené vo výroku tohto uznesenia (§ 25 ods. 1 a 3 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. septembra 2009